

TRZODA CHLEWNA. Pojenie świń

Wodne potrzeby

W żywieniu świń wiele uwagi poświęcamy właściwemu zbilansowaniu dawki pokarmowej pod względem jakości. Zwracamy uwagę na białko, tłuszcz, włókno, energię, witaminy i mikroelementy. Często zapominamy jednak o wodzie, która też jest ważnym składnikiem pokarmowym.

Woda jest głównym składnikiem organizmu trzody chlewnej. Jej zawartość zależy od wieku, płci, zawartości tkanki tłuszczowej, rodzaju skarmianej paszy, temperatury otoczenia. Zawartość wody zmienia się od 75% po urodzeniu, do 50% u dorosłego zwierzęcia. Woda pełni szereg funkcji w organizmie:

- uczestniczy w procesach trawienia i wchłaniania,
- bierze udział w regulacji ciepłoty ciała,

- utrzymuje równowagę elektrolitów,
- pomaga w usuwaniu szkodliwych substancji z organizmu.

Nietolerancja spragnionych

Trzodę chlewną cechuje mała tolerancja na brak wody do picia, dlatego u tego gatunku często występują zaburzenia w gospodarce wodnej. Ubytek 20% wody prowadzi do śmierci zwierzęcia. Takie odwodnienie występuje często u prosiąt po odłączeniu od matki. Ilość wytwarzanej śliny u świń jest zbyt mała, aby mogła zwilżyć kęsy suchego pokarmu, dlatego zwierzęta muszą pobierać wodę w trakcie jedzenia.

Zapotrzebowanie trzody na wodę zależy od płci, wieku, masy ciała, rodzaju skarmianej paszy, pory roku, stanu fizjologicznego, temperatury i wilgotności powietrza, typu produkcyjności oraz sposobu pojenia.

W tabeli przedstawiamy średnie zapotrzebowanie trzody chlewnej na wodę. Przetworzoną wodę o temperaturze o 30 °C należy po-

dawać nawet prosiętom ssącym, ponieważ mleko matki nie wystarcza do zaspokojenia pragnienia. Prosięta zaczynają wtedy ssać wilgotną ściółkę, pić gnojówkę. Efektem bywa biegunka i inne choroby, a nawet straty prosiąt. W miarę wzrostu prosiąt należy temperaturę wody stopniowo obniżać do 10-15 °C. Temperatura wody nie może być niższa niż 10-12 °C dla wszystkich kategorii wiekowych trzody chlewnej.

Wodne automaty

Racjonalne zaopatrzenie w wodę macior prośnych i karmiących osiągamy za pomocą instalowania w kojcach automatycznych poidel. Pobieranie wody przez zwierzę odbywa się o każdej porze dnia i nocy, w dowolnej ilości. Zimą woda trafia do zwierzęcia ogrzana.

Przyjmujemy, że temperatura wody do pojenia macior nie może być niższa niż 10-12 °C. Jeśli jest chłodniejsza, powoduje oziębienie organizmu i straty energii, a u ciężarnych samic może wywołać nawet poronienia. Udowodniono, że przejście z tradycyjnego pojenia na pojenie przy użyciu poidel, zwiększa mleczność macior nawet o 10-15%, co nie jest bez znaczenia dla odchowywanych prosiąt.

Tabela 1. Średnie zapotrzebowanie na wodę (standardy dla gospodarstw rolnych)

Kategoria świń	Litr/szt./dobe
prosięta ssące	1-2
warchlaki	1-5
świnie rosnące do 45 kg	4-8
tuczniki do 100kg	6-10
lochy luzne	8-12
lochy prośne	12-20
lochy karmiące	25-35
knury	8-10

Bez walki

W kojcach zbiorowych liczba poidel powinna być dobrana w taki sposób, aby zwierzęta nie musiały walczyć o dostęp do nich. Przyjmuje się, że na każde 10 świń (warchlaków lub tuczników) należy zainstalować jedno poidło. Konstrukcja powinna być prosta, niezawodna, funkcjonalna i umożliwiać łatwe czyszczenie (poidło nie może być źródłem zakażeń).

Poidła przeznaczone dla trzody chlewnej można podzielić na miseczkowe i smoczkowe.

Poidła montujemy w pobliżu stref gnojowych, aby nie zalewać części legowiskowej kojca. W przypadku karmienia paszą suchą, poidło umieszczamy stosunkowo blisko karmidła. Ogranicza to przemieszczanie się świń i zmniejsza straty paszy. Pamiętajmy, że przy karmieniu na mokro, pasza nie może być jedynym źródłem wody i trzeba zamontować poidła. Odległość od karmidła nie jest istotna. Instalacja doprowadzająca wodę powinna być wykonana w taki sposób, aby przy minimalnej długości, dostarczała wodę do największej liczby poidel.

Jak dla ludzi

Szczególną uwagę zwracamy na jakość wody. Powinna ona spełniać normy dla wody pitnej przeznaczonej dla ludzi. Zwierzęta nie mogą pić wody, która długo zalegała w instalacji wodociągowej. W przypadku wody pochodzącej ze studni, zawierającej duże ilości soli wapnia i magnezu, które powodują osadzanie się kamienia, należy raz na jakiś czas przepłukać instalację kwasami organicznymi.

Sól, białko

Wbrew obiegowej opinii, świnię są wrażliwe na jakość wody. Mając do wyboru czystą wodę z poidła otwartego lub smoczkowego, wybiorą miskę. Natomiast, gdy w poidle miseczkowym będzie woda zabrudzona – świnię wybierze poidło smoczkowe. Czynniki, które wpływają na pobieranie wody są składniki mineralne oraz jakość

Tabela 2. Odległości montowania poidel (standardy dla gospodarstw rolnych)

Kategoria świń	Odległość między posadzką, krawędzią dolną poidła miseczkowego (cm)	Odległość między posadzką, a poidłem smoczkowym (cm)
prosięta ssące	5-10	20-25
warchlaki	10-15	25-35
tuczniaki do 60 kg	15-20	35-55
tuczniaki do 110 kg	20-25	55-70
powyżej 110 kg	25-30	80

Tabela 3. Wpływ nawilżenia paszy na jej strawność i dzienne przyrosty tuczników (za Fandrejewskim)

Wyszczególnienie	Stosunek wody do paszy			
	2:1	3:1	3,5:1	4:1
strawność suchej masy (%)	79	80	81	83
dzienne przyrosty (g)	730	750	770	780

białka. Sód i potas zwiększają pobieranie wody. Sól kuchenna w bardzo małych ilościach (do 2%) nie jest toksyczna, gdy zwierzęta mają swobodny dostęp do wody. Jednak przy braku wody świnię mogą nawet padać. Występuje wtedy silne odwodnienie organizmu, podobne jak przy ostrej bieguncie. Zwiększenie ilości białka w dawce pokarmowej podnosi także zużycie wody. Zapotrzebowanie na wodę jest tym większe, im gorzej zbilansowany jest skład aminokwasowy białka.

Więcej tłuszczu, mniej wody

Inny komponent paszy – tłuszcz, zmniejsza pobieranie wody. Ilość pobieranej wody zależy od formy, w jakiej podawana jest pasza. I tak, pasza granulowana sprawia, że ilość wypijanej wody jest nawet o 30% mniejsza niż w przypadku paszy sypkiej.

Na początku, na końcu

Między ilością pobranej wody i paszy istnieje dodatnia współzależność. W przypadku, gdy świnię są żywione intensywnie, a zwłaszcza do woli, raczej ograniczają picie, szczególnie po przekroczeniu masy

ciała 60 kg. Przy żywieniu dawkowanym, najwięcej wody świnię pobierają na samym początku i w końcu odpasu, potem po dwóch godzinach – po rannym odpasie, lub po godzinie – po południowym odpasie. Trzeba o tym pamiętać, jeśli nie zainstalowaliśmy poidel w chlewni.

Pobieranie wody przez świnię jest większe w dzień niż w nocy, przy porównywalnej temperaturze otoczenia. Zwierzęta piją nieznacznie więcej wody latem niż zimą. Przy żywieniu na sucho, świnię pobierają około 4 do 5 razy więcej wody niż suchej masy paszy. Przy żywieniu na mokro zaleca się, by tuczniakom ograniczyć wodę, licząc 2,5-3 litrów na 1 kg suchej masy paszy. Nie ma wtedy potrzeby dodatkowego pojenia zwierząt. Pobieranie wody w takim systemie żywienia jest niższe o 30-40% od żywienia na sucho. Pamiętajmy jednak, że zbyt mała zawartość wody w paszy może obniżyć strawność jej składników. A to odbija się na produktywności tuczników.

źródło: Hodowca Trzody Chlewnej

Jan Burblis DODR we Wrocławiu
Fot. DODR we Wrocławiu